

Kaija Suonsivu

*Kansalaisen hyvinvointi,
terveys, sairaudet ja
mediaviestintä*

Kansalaisen hyvinvointi,
terveys, sairaudet ja
mediaviestintä

Kaija Suonsivu

Kansalaisen hyvinvointi,
terveys, sairaudet ja
mediaviestintä

Kansalaisen hyvinvointi,
terveys, sairaudet ja
mediaviestintä

Kaija Suonsivu

Tekijä on saanut Suomen tietokirjailijat ry:n apurahan

© 2021 Suonsivu, Kaija

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: Bod – Books on Demand, Norerstedt, Saksa

ISBN: 978-952-80-4654-7

Lukijalle

Seuratessani mediassa esiintyviä uutisia, pohdintoja, blokkauksia, mielipiteitä, erilaisia kirjoituksia ja totuuksia (tai nk. totuuksia) terveyteen, sairauksiin ja ihmisen elämän kokonaisuuteen liittyen on herännyt kiinnostukseni mediaan ja sen viestintään liittyvän kirjan kirjoittamiseen. Terveyttä edistäviä tai ongelmia tuottavia juttuja esitetään runsaasti mediassa. Niiden todenperäisyys askarruttaa.

Kirjan punaisena lankana on ajatus, että kansalaisen terveys ja sairaudet eivät selity eivätkä ole ainoastaan luettavissa median viestinnästä, vaan ne vaativat ihmisen omien tuntemusten kuuntelemisen sekä terveys- ja lääketieteen asiantuntijuuden. Huolta aiheuttaa se, että toisinaan ihminen uskoo ilman kriittisyyttä kaiken kirjoitetun, noudattaa vääriä terveysohjeita tai lopettaa sairautensa lääkityksen väärin uskomusten perusteella. Vastapainona monet kansalaiset suhtautuvat eri median tuotoksiin erittäin kriittisesti.

Kirjan tarkoituksena on vahvistaa ihmisen uskoa omiin tuntemuksiin, käyttämään maalaisjärkeä omassa elämässään ja ottaa

vastuuta päätöksistään ja valinnoistaan. Valtaa ei tule antaa kriitikittä muille. Terveydenhuollon toimijat ovat Suomessa saaneet erinomaisen koulutuksen ammattiinsa ja toimivat luotettavina asiantuntijoina erilaisissa terveys- ja sairauskysymyksissä. Terveysalan viimeisimmät ja koetellut tutkimustulokset luovat osaltaan perusteita toiminnalle.

Tässä kirjassa tarkastelen mediaviestintää pääasiassa kansalaisen näkökulmasta. Keskityn tarkastelemaan mediaa ja sen suhteita ihmisen terveyteen ja sairauksiin monen eri näkökulman välityksellä. Pohdin muun muassa median kentän muutoksia ja laajenemista, mediakulttuuria, -osaamisen ja -taitojen tärkeyttä sekä median väline- ja tekniikkakeskeisyyttä. Pohdin myös terveysviestintää terveyden edistämiseksi ja sairauksien vähentämiseksi, terveystutkimustulosten tiedonvälitystä, eri hyvinvointitutkimuksen tulosten esiintyvyyttä mediassa ja ristiriitaisia väitteitä terveydestä. Lisäksi pohdin nykyistä ja tulevaisuuden työelämää ja mediaa, sanan vapautta ja median eettisyyttä.

Sisältö

Median kehittyminen ja mediakulttuuri.....	8
Mediaosaaminen ja -taidot.....	10
Näkökulmia kansalaisen hyvinvointiin, terveyteen ja sairauksiin.....	15
Median ja kansalaisen hyvinvoinnin, terveyden ja sairauksien suhde.....	26
Median terveystiedon edistämiseksi ja sairauksien vähentämiseksi.....	37
Vaihtuvat kansalaisen hyvinvointiin, terveyteen ja sairauksiin liittyvät tutkimustulokset.....	42
Sosiaalinen media ja terveystiedon edistäminen.....	55
Terveystiedon lähteet ja media.....	60
Terveystiedon luotettavuus.....	67
Työelämä Suomessa ja media.....	81
Lopuksi: Media ja eri ulotteinen terveyden ja sairauksien todellisuus.....	102
Lähteet ja kirjallisuus.....	117

Median kehittyminen ja mediakulttuuri

Tässä luvussa tarkastelen median ja mediakulttuurin kehittymistä vuosikymmenien aikana. Elämme maailmassa, jossa median kenttä muuttuu ja moninaistuu nopeasti. Aiemmin historian aikana ensimmäisiä informoijia olivat katolilaiset kirkot, joiden saarnatuolista käsin luettiin kuulutuksia ja näin toimivat joukkotiedotusvälineinä, seuraavaksi kehitettiin kirjapainotaito ja 1700-luvulla alkoivat ilmestyä ensimmäiset sanomalehdet. Radio ja myöhemmin televisio toimivat seuraavina tiedotusvälineinä. Kirjat ja erilaiset kustanteet laajensivat joukkotiedottamista, saavuttivat erilaisia ihmisryhmiä ja mahdollistivat verkostoitumisen. (Toffler 2006.) Maunun (2008) mukaan 1970-luvulla viestintä - käsite valtasi alaa ja termit ”vuorovaikutus” sekä ”kaksisuuntaisuus” tulivat näkyviksi, 1980-luvulla yhteisöviestintä käsitteenä alkoi vakiintua, 1990-luvulla viestintä kehittyi johtamisen välineeksi ja uusi teknologia alkoi laajeta. 2000-luvulla olivat näkyvillä globaali ja muutosherkkä ympäristö,

toimintaympäristön jatkuva luotaaminen, viestintästrategiat, yhteiskuntavastuu ja tietotulvan hallinta. (Maunu 2008, Suonsivu 2018.)

Nykyisin on havaittavissa median kentän laajeneminen erilaisiksi välineiksi ja tekniikkakeskeisyydeksi. Joukkotiedotusvälineellä tarkoitetaan viestintäkanavaa tai laitetta, jolla voidaan viestiä suurille joukoille toistuvasti. Sanalla tarkoitetaan teknisten laitteiden ja järjestelmien lisäksi myös organisaatioita, jotka harjoittavat joukkoviestintää. Nykyhetken joukkotiedotusvälineitä ovat internet, lehdistö, elokuvat, radio ja televisio erilaisine kanavineen.

Laajenevia joukkotiedotusvälineitä käytetään informaation jakamisen lisäksi yhä enemmän kansalaisten viihdyttämiseen, kaupallisiin ja taloudellisiin tarkoituksiin, mielipiteiden, myös poliittisten muokkaamiseen. Median kentän muutokset ja sen, erityisesti internetin nopea kehitys, mahdollistaa globaalin tietoverkoston nopean kasvun. Nyt kehitetään verkostoitumista, erilaisia foorumeja, monikansallista viestintää, median välineiden monipuolistumista ja viestintätyylejä teknologisesti toisiinsa sopeutuvien tietokonejärjestelmien avulla. Maasillan (2017) ja Toikkasen (2017) mukaan uusimpia ilmiöitä journalismin ja median kentällä ovat välinemääräisyys, massamedia, valemedia,

nettihäirintä, post-factual ja post-truth. Median kehityksessä ja saavutettavuudessa kansalaisten tietoisuuteen tulevat sekä hyvät että huonot puolet. (Maasilta 2017, Toikkanen 2017, Suonsivu 2018.)

Mediaosaaminen ja -taidot

Kuvailen tässä luvussa mediaosaamisen ja mediataitojen sisältöjä ja niiden tavoitteita kansalaisen näkökulmasta. Nykyisin puhutaan paljon mediaosaamisesta. Sitä opetetaan kaikille ikäryhmille ja oletetaan eri-ikäisten osaavan sitä nyky-Suomessa. Mitä mediaosaaminen sitten tarkoittaa? Mediaosaaminen eli medialukutaito on kykyä ymmärtää ja tulkita eri medioiden viestejä kriittisesti.

Opetusministeriön (2007) mukaan mediakasvatus on tämän päivän yleissivistystä, mediataidot tämän päivän kansalaistaitoja. Mediataidot ja -osaaminen tai medialukutaito on yksilön ymmärrystä mediasta ja sen toiminnasta yhteiskunnassa ja omassa elämässä, avaintaitojen hallintaa ja tiedon soveltamista käytäntöön. Mediataitoina voidaan pitää muun muassa kykyä tunnistaa

Sosiaalinen media on keskeinen terveystieteen välittäjä, jonka yhtenä tehtävänä on vaikuttaa kansalaisten terveyskomuksiin ja terveystietoon valistuksen ja hyvinvointineuvonnan avulla.

Tässä kirjassa tarkastellaan mediaviestintää pääasiassa kansalaisen näkökulmasta. Kirjassa avataan median kentän muutoksia ja laajenemista, mediakulttuuria, -osaamisen ja -taitojen tärkeyttä sekä median väline- ja tekniikkakeskeisyyttä. Lisäksi pohditaan terveystietoa terveyden edistämiseksi ja sairauksien vähentämiseksi, terveystutkimustulosten tiedonvälitystä ja ristiriitaisia väitteitä terveydestä. Kirjassa käsitellään myös työelämää, sanan vapautta ja median eettisyyttä .

Kirja soveltuu jokaiselle kansalaisen terveyden ja hyvinvoinnin mediaviestinnästä kiinnostuneelle.

